

Motion till riksdagen 2008/09:U321

av **Esabelle Dingizian och Bodil Ceballos (mp)**

Genusperspektiv på utvecklingsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med den globala fattigdomsbekämpningen bör utgå från ett könsmaktsperspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styra bistånd och stödprogram mot specifika satsningar för kvinnor.

Ett genusperspektiv

Vårt samhälle är precis som i andra delar av världen präglad och format av en könsmaktsordning. I denna ordning ses män som norm och det är deras behov och önskemål som traditionellt fått styra samhällen och resurser. Kvinnors och barns behov osynliggörs och nedvärderas i denna ordning och dessa grupper är alltså oftast de som drabbas hårdast i fattiga länder. I Sverige har vi kommit relativt långt i vår förståelse av könsmaktsordningen. Även män kan förfördelas av denna ordning men då oftast i den privata sfären. Sverige har här möjlighet att framstå som ett internationellt föredöme i förståelsen av hur kön formar människors livsvillkor och att allt ekonomiskt bistånd analyseras ur ett makt- och könsperspektiv för att komma tillrätta med snedfördelningen av resurser baserad på kön. Kvinnor har som grupp färre resurser och möjligheter än män som grupp och detta blir ännu tydligare i de delar av världen som är drabbade av krig, svält, vattenbrist och sjukdomar. Feminiseringen av fattigdom är tydlig och kräver att resurser, projekt och satsningar riktar sig mot kvinnor som grupp. Vi behöver förstärka kvinnors rätt till sin egen kropp genom att arbeta för fria aborter, hälso- och sjukvård, preventivmedel och sexualupplysning. Vi måste erbjuda utbildning och träning till kvinnor så att de kan påverka politiken på ett tydligare sätt och som beslutsfattare styra

Fel! Okänt namn på

vad resurser och gemensamma tillgångar används till. Det går även att visa att ett genusperspektiv är viktigt när det gäller klimatfrågan, då det är rika män i väst som har den största miljöpåverkan i och med sin livsstil där till exempel hög köttkonsumtion, bilresande och dyra konsumtionsvanor tär alltför mycket på våra gemensamma resurser.

Feminiseringen av fattigdomen

Ett av de största hoten för en livskraftig demokrati som innefattar alla är den ökande *feminiseringen av fattigdom och arbetslöshet* i världen. Enligt FN lever 1,3 miljarder människor under existensminimum och 70 % av de fattiga är kvinnor. Det är kvinnor som utför majoriteten av det obetalda hemarbetet som i mångt och mycket skapar en så kallad dubbel börda för många kvinnor. Trots kvinnornas förändrade roll som yrkesarbetande fortsätter det tyngsta ansvaret för hemarbete att ligga enbart på kvinnan, mycket pga. av stelnade könsroller. Det finns utbredda uppfattningar att man måste göra ett val mellan att ha ett privat eller ett offentligt liv som kvinna. Att förändra normer på arbetsmarknaden så att även kvinnor ses som huvudförsörjaren samt att visa på det obetalda hemarbetets vikt för hela samhället är en viktig del i fattigdomsbekämpning och för ökad jämställdhet.

En kvinna tjänar i genomsnitt 75 % av en mans genomsnittliga lön i utvecklingsländerna. Kvinnor är också i högre utsträckning utsatta för diskriminering när det gäller arbetsmöjligheter, löneskillnader och anställningstrygghet. Alla dessa faktorer gör det svårare för kvinnor att få tillgång till beslutsfattande organ som skulle kunna ändra på strukturen och få kvinnor att i större utsträckning kunna bestämma över sina egna liv. Kvinnor har också generellt svårare att få arva och äga mark, synen på arvsrätt och äganderätt av jordbruksmark måste förändras så att de kvinnor som brukar marken även får tillgång till äganderätten över den. Att bidra till stödprogram för kvinnor i fattiga länder är att arbeta för att de allra fattigaste ska få ökad kontroll över sina egna liv. Systemet med att ge mikrokrediter till kvinnliga företagare är ett sätt att ge kvinnor möjlighet till en egen försörjning.

Hälsa och genus

Rätten till sin kropp är en av de mest grundläggande rättigheterna en människa har. Ändå förnekas de flesta kvinnor denna rätt världen över. Unga flickor gifts bort mot sin vilja och kvinnor säljs till prostitution och pornografi. Rätten till abort är en central fråga vad gäller kvinnors rätt att bestämma över den egna kroppen. Våldtäkt används i konflikter som ett mycket effektivt vapen mot familjer: kvinnor som blir våldtagna får följsjukdomar och blir traumatiserade av händelsen, vilket gör att de inte kan ta hand om barnen och hemmet. Eftersom traditionella värderingar runt kvinnors sexualitet styr, där den ofta

kopplas ihop med mannens heder, är detta också effektivt för att splittra familjer.

I bekämpandet av hiv och aids krävs stora insatser för att reformera gamla föreställningar runt könsroller och att stärka kvinnorna i rätten att säga nej till sex och rätten att använda preventivmedel. Kvinnors begränsade rörelsefrihet är också ett stort problem i många länder. Kvinnor hålls instängda i hemmet dels för att ”skydda” dem, dels för att kunna kontrollera dem. Alla människor ska oavsett kön kunna röra sig fritt i samhället och ha möjlighet att delta i samhällslivet.

Ett genusperspektiv innebär att man styr pengar, medel och projekt mot specifika satsningar för kvinnor men också till projekt för utbildning och upplysning som bryter föreställningar runt kön. Man måste fråga sig: Hur påverkar denna satsning män respektive kvinnor och vem får tillgång till de avsatta resurserna? Förståelsen kring kvinnors sjukdomar måste öka. Kvinnomottagningar där kvinnor får psykologisk och medicinsk hjälp och stöd är en viktig del i arbetet för att öka kvinnans rätt till sin egen kropp. Sexualupplysning krävs för att upplysa om risker men också för att ifrågasätta könsroller och stärka kvinnor. En annan viktig åtgärd är program där kvinnors rörelsefrihet prioriteras genom t ex speciella insatser för säkra transporter, till och från arbete, utbildning och hälsovård.

Demokrati och inflytande

Jämställdhet är en förutsättning för en livaktig demokrati med politiska beslut som innefattar hela befolkningen och inte bara en del av den. Ett viktigt sätt att få en bättre och mer hållbar utveckling i många länder är att stödja kvinnors representation i folkvalda församlingar på alla nivåer. En mer jämnt könsfördelad politik innebär också att andra röster får komma till tals vid förhandlingar och därmed kan nyansera problembilder och beslut.

Den maskulina modellen av politik är något som debatteras flitigt inom litteraturen runt kvinnlig representation. Med det menas att det är män som traditionellt sett ägnat sig åt politik i den offentliga sfären och därmed format diskurs, normer och anpassat den efter en ”manlig” livsstil. Detta gör att många kvinnor inte vill ge sig i kast med frågor som de inte känner sig hemtama med och därför väljer att inte delta alls. Kvinnor tenderar att värdera frågor som gäller hälsa, barn och familjepolitik i större utsträckning än män eftersom de ofta spelar en viktig roll i familjen när det gäller barnuppfostran och hemarbete. Kvinnor upplever också i högre utsträckning än män att de är slitna mellan sina åtaganden i hemmet och det politiska livet. Ofta är inte det politiska arbetet anpassat efter ”denna dubbla börda”.

Att det finns *organisationer som aktivt jobbar för kvinnors rättigheter* och möjligheter inom den politiska världen kan man se har haft stor betydelse för ökad kvinnlig representation främst inom västvärlden. Om det finns kvinnoorganisationer, och då främst sådana som jobbar för jämlikhetsfrågor, som kan lobba för kvinnliga politiker både inom och utanför partierna så har det

Fel! Okänt namn på

visat sig att andelen kvinnor ökar då partierna får press på sig att öka den kvinnliga representationen. Ett stort problem i utvecklade demokratier är just bristen på inflytelserika självständiga organisationer som kan utmana den rådande politiska makten och sätta press på den. Många nya demokratier kännetecknas just av det svagt utvecklade civila samhället.

Utbildning och träning är viktiga instrument för att öka utbudet av möjliga kvinnliga kandidater som partier kan tänka sig att välja. Kvinnor måste ha minst lika bra men oftast bättre utbildning än de manliga kandidaterna för att kunna konkurrera om att bli valda. Kvinnor måste också få möjlighet till att träna de färdigheter som krävs för framgångsrikt politiskt arbete. En viktig faktor här är landets allmänna ekonomiska och kulturella utveckling. Ökad allmän välfärd försvagar traditionella värderingar om mäns och kvinnors naturliga platser i samhället och ökar möjligheter för kvinnor att arbeta och utbilda sig. Detta verkar i sig vara medvetandehöjande för kvinnor och en push att engagera sig politiskt.

För att kunna driva en politisk kampanj krävs *finansiella resurser*. Män har i högre utsträckning tillgång till finansiella sponsorer då de flesta som finns inom den ekonomiska företagsfären är män. Ett stort problem för många kvinnor i utvecklingsländer är att de inte har tillgång till en egen ekonomi. Man flyttar direkt från sitt föräldrahem till mannens hem och får aldrig tillfälle att t.ex. knyta viktiga kontakter med sponsorer eller utveckla en egen ekonomisk plattform att stå på.

Klimat och genus

Ett genusperspektiv på miljöproblem och bekämpandet av klimatförändringar krävs så att lösningarna involverar fler människor. Kvinnor lever mer klimatvänligt än män eftersom kvinnor oftare har mindre resurser och därför i större utsträckning åker lokalt och med kollektivtrafik. En förändring krävs av rådande strukturer så att inte en liten klick av jordens befolkning (oftast rika, vita män) nyttjar en oproportionerligt stor del av jordens tillgångar på bekostnad av majoriteten (fattiga män och kvinnor i utvecklingsländer). I en globaliserad värld exporteras även idéer förutom kapital och varor. En idé som den västerländska världen exporterar till utvecklingsländerna är den vita (oftast manliga) livsstilen. Där anses konsumtionsvaror och bilresande som eftersträvarsvärt och något som ger hög status. Detta är en livsstil som vi idag kan se tär omåttligt på våra gemensamma resurser.¹ En lösning är att försöka förändra normer där vi fokuserar mer på att bygga ut t.ex. kollektivtrafik och infrastruktur som inkluderar fler och framför allt ökar mobiliteten för fattiga kvinnor. En annan lösning är att öka den kvinnliga representationen i t.ex. stadsplanering, transportplanering och trafiksystem. Detta för att kvinnor och

¹Latham Johnsson Gerd, En studie i jämställdhet som en förutsättning för hållbar utveckling 2007.

Fel! Okänt namn på

män oftast lever diametralt olika liv och därför har olika förutsättningar för sitt resande och vilka behov de har i det offentliga rummet. Förändringsarbetet måste också våga fokusera på den sociala biten av hållbar utveckling som främst innefattar kvinnor och barn där jämställdhet är en förutsättning för en hållbar utveckling, till skillnad mot att endast fokusera på tekniska lösningar för producerandet av mer miljövänliga varor.

Stockholm den 6 oktober 2008

Esabelle Dingizian (mp)

Bodil Ceballos (mp)